

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ФИЛОСОФИЯ

23 май 2023 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 2

ЧАСТ 1 (Време за работа: 90 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 20. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. Какво реформира Реформацията?

- А) търговията и занаятите
- Б) църквата
- В) теорията на познанието
- Г) конституцията на САЩ

2. Какво е значението на понятието *фалсификация* във философията на Карл Попър?

- А) доказване по опитен път на истинност
- Б) преднамерена и системна подмяна на факти
- В) опитно опровержение на теории и възгледи
- Г) преднамерено подправяне на документи

3. Коя от посочените ситуации е пример за социално приемлива солидарност?

- А) участие в подкрепа само на кръвни роднини
- Б) участие в благотворителна акция в подкрепа на пострадали от наводнение
- В) защита на съученик, който отказва да плати глоба за нередовен пътник
- Г) подкрепа на приятел - член на агитка, която хвърля пиратки на футболен мач

4. Позитивното на позитивизма се състои в:

- А) свеждането на знанието до емпирични факти
- Б) потвърждаването на истината с помощта на дедуктивни аргументи
- В) положителната нагласа към науките за човека
- Г) положението, че съществуват вродени идеи и вечни истини

5. Моралните ценности са илюзорни според:

- А) алтруизма
- Б) деизма
- В) материализма
- Г) ниҳилизма

6. Според Кант човешката личност няма:

- А) свобода

- Б) цели
- В) цена
- Г) надежда

7. Равенството е основен критерий за:

- А) благополучие
- Б) успех
- В) добродетелност
- Г) справедливост

8. „Стил“ е основно понятие в:

- А) етиката
- Б) естетиката
- В) психология на поведението
- Г) политиката

9. В традиционната логика съдържание и обем има:

- А) съждението
- Б) умозаклучението
- В) логическият съюз
- Г) терминът

10. Логическият анализ има за предмет:

- А) твърденията
- Б) явленията
- В) чувствата
- Г) емоциите

11. Кое НЕ е част от диалектиката на Сократ?

- А) акуширане на идеи
- Б) употреба на ирония
- В) разказване на митове
- Г) писане на диалози

12. Личностната идентичност се формира и удържа в най-голяма степен от:

- А) въображението
- Б) паметта
- В) усещанията
- Г) несъзнаваното

13. Кое е първична социална група?

- А) клуб по интереси
- Б) футболен отбор
- В) хайдушка чета
- Г) семейство

14. Общо мнение, което обобщава качествата на хората в дадена група, се нарича:

- А) образец
- Б) стереотип

- В) конформизъм
- Г) дискриминация

15. Според Фройд Свръх-Азът се формира под влиянието на:

- А) природните инстинкти
- Б) социалната среда
- В) личните влечения
- Г) силното либидо

16. Какво е суверенитет?

- А) върховно основание на властта
- Б) независимост на съда и прокуратурата
- В) автономна провинция
- Г) военна диктатура

17. Какво означава понятието *толерантност*?

- А) уважение
- Б) взаимна обич
- В) безусловно признаване
- Г) приемане на различието

18. Кое НЕ е темперамент?

- А) холеричен
- Б) флегматичен
- В) безразличен
- Г) меланхоличен

19. Какво означава в психологията терминът *изтласкване*?

- А) прекрачване на граници
- Б) психично напрежение
- В) отрицателен афект
- Г) психична защита

20. Кой термин означава взаимодействието между психични и физиологични процеси?

- А) психосоматика
- Б) регрес
- В) рационализация
- Г) психоанализа

Отговорите на задачи от 21. до 27. вкл. запишете в листовете за свободни отговори!

21. Свържете авторите Е. Ериксън и Л. Колбърг с централните за техните теории понятия:

- А. Криза
- Б. Морално развитие.

В листовете за свободни отговори свържете името на автора към съответстващото му понятие.

22. Кои от посочените организации НЯМАТ отношение към гражданското общество?

- А. Фондации
- Б. Корпорации
- В. Сдружения с нестопанска цел
- Д. Районни съдилища

В листовете за свободни запишете само тези организации, които нямат отношение към гражданското общество.

23. В листовете за свободни отговори сложете „да“ или „не“ срещу следните твърдения:

- А. Президентът на Република България е с неограничен мандат.
- Б. Народното събрание се избира за срок от четири години.
- В. Министерският съвет е пряко подчинен на Председателя на Народното събрание.

24. От изброените съждения открийте:

- А) кое съждение е частноотрицателно и кое е неговото противоречиво**
- Б) кое съждение е общоутвърдително и кое е неговото подчинено**

- 1. „Нито един човек не е добър.“
- 2. „Някои хора не са добри.“
- 3. „Някои хора са добри.“
- 4. „Всички хора са добри.“

В листовете за свободни отговори запишете двете двойки съждения.

25. Към всеки философ отнесете едно от четирите понятия – *секуларизация, традиция, практически разум, съмнение.*

- А) Имануел Кант
- Б) Макс Вебер
- В) Ханс-Георг Гадамер
- Г) Рене Декарт

В листовете за свободни отговори отбележете срещу всеки автор съответното му понятие.

26. Свържете изброените понятия в четири съответстващи си двойки:

естетика, субстанция, личност, акциденция, избор, достойнство, изкуство, свобода.

Запишете четирите двойки понятия в листовете за свободни отговори.

27. От изброените посочете трите идеи на чистия разум според Кант:

- А. Политическа

- Б. Космологическа
- В. Естетическа
- Г. Психологическа
- Д. Антропологическа
- Е. Теологическа

В листовете за свободни отговори запишете само трите верни отговора.

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ФИЛОСОФИЯ

23 май 2023 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 2

ЧАСТ 2 (Време за работа: 150 минути)

Прочетете текста и изпълнете задачите към него (от 28. до 31. включително)

При разглеждане на справедливостта като равнопоставеност изходната позиция за равенството отговаря на състоянието на нещата в традиционната теория за обществения договор. Разбира се тази изходна позиция не се разглежда като същинското състояние на нещата в исторически план и много по-малко като примитивно условие за културата. Тя се разбира като чисто хипотетична ситуация, характеризирана така, че да води до определена концепция за справедливостта. Сред съществените характеристики на тази ситуация е това, че никой не знае мястото си в обществото, класовата си позиция или социален статут, нито пък дела си в разпределението на естествените предимства и способности – своята интелигентност, сила и т.н. Аз дори ще приема, че страните не познават своите представи за добро или особените си психологични тенденции. Принципите на справедливостта се избират под булото на незнанието. Това създава сигурност, че никой няма да бъде облагодетелстван или онеправдан при избора на принципите от играта на случая или стечението на социални обстоятелства. След като всички са поставени при равни условия и никой не може да състави принципи, благоприятстващи собствените му условия, принципите на справедливостта са резултат на честно споразумение или сделка.

Джон Ролс „Теория на справедливостта“, 1998 г. стр. 21-22.

28. Отговорете на двата въпроса:

- А) Какъв е основният проблем в текста, който се решава с помощта на т.нар. „изходна ситуация“?
- Б) Реална или хипотетична е тази „изходна ситуация“?

29. Отговорете на двата въпроса:

- А) Какъв е критерият за справедливост?
- Б) В резултат на какво се получават принципите на справедливостта?

30. Какво е „булото на незнанието“ и какви са съществените му характеристики?

31. Отговорете на въпросите:

- А) Коя е традиционната теория, към която следва да бъдат причислени авторът и текстът?
- Б) Посочете имената на трима други философи, които свързвате с появата на тази теория?
- В) Какво има за цел да обясни тази теория?

32. Прочетете внимателно предложените по-долу фрагменти за есе и зададения казус и направете избор между създаване на философско есе върху ЕДИН от фрагментите ИЛИ разработване на анализ по казуса, като се опирате на насочващите въпроси. Философското есе или анализа на казуса напишете в листовете за свободни отговори на предвиденото за това място!

Фрагменти за есе:

1. „Представата, че нещо друго (един мозък) мисли вместо теб, е най-чистият симптом за отказ от интелектуална отговорност“.

Христо Стоев, *Евдемониш*, с. 178, София, изд. Ерго, 2015.

2. „Ние усещаме, че дори ако бъде отговорено на *всички възможни* научни въпроси, нашите проблеми на живота все още изобщо не ще бъдат докоснати“.

Лудвиг Витгенщайн, *Логико-философски трактат*, 6.52. - в: „Избрани съчинения“, с.124, София, изд. Наука и изкуство, 1988 г., превод Николай Милков

Казус:

Четирима приятели разговарят за бъдещето си в едно кафене ден преди матурата по философия. Това са Лео, Херо, Чудомира и Боро. Лео обича да рисува, Херо иска да стане историк, а Чудомира публикува свои текстове в Интернет и иска да стане писателка. Малко встрани от тях стои Боро, който ще кандидатства с физика, химия и математика.

Лео се чуди дали има смисъл да бъде художник, при условие че изглежда все по-трудно да се направи разлика между красиво и грозно. Ако тези категории са изцяло субективни и относителни, тогава как изобщо може да се прави разлика между двете?

Херо не е сигурен дали да се занимава с история, защото тя изглежда силно зависима от различни гледни точки и почти винаги се използва за пропаганда и оправдаване на войни и насилие.

Чудомира отваря нашумял през последните месеци сайт за генериране на текст от изкуствен интелект и прочита на приятелите си генерирано стихотворение, което смята за почти толкова хубаво колкото нейните собствени стихове. И тя не знае дали да продължава да пише.

Боро ги слуша известно време, след което отсича, че всичко това са пълни глупости и че единствено заниманията с точни науки и математика имат смисъл. Той си тръгва, защото не иска да си губи времето в безсмислени философски диалози.

Останалите трима не са сигурни дали да не се откажат от мечтите си и вместо това дружно да се запишат да учат програмиране. Накрая все пак решават да се опитат заедно да намерят основания и аргументи, с които да защитят своите интереси и да ги развият в бъдеще.

Насочващи въпроси за анализ на казуса:

- Съгласни ли сте с твърдението на Боро, че само заниманията с точни науки и математика имат смисъл? Аргументирайте се (можете да включите и разликите между науките за духа и науките за природата).
- Изберете позицията на един от четиримата приятели и защитете основанията за съответния професионален избор.
- Въз основа на какво вие лично бихте избрали своята професия?
- Как заниманията с философия биха могли да подпомогнат избора на професионална реализация?

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО ФИЛОСОФИЯ

ВАРИАНТ 2

Профилирана подготовка – 23.05.2023 г.

КЛЮЧ С ВЕРНИТЕ ОТГОВОРИ

Въпрос	Отговор	Точки
1	Б	1
2	В	1
3	Б	1
4	А	1
5	Г	1
6	В	1
7	Г	1
8	Б	1
9	Г	1
10	А	1
11	Г	1
12	Б	1
13	Г	1
14	Б	1
15	Б	1
16	А	1
17	Г	1
18	В	1
19	Г	1
20	А	1

Задача 21. – 2 т.

Верни отговори:

А. Криза – Е. Ериксън

Б. Морално развитие – Л. Колбърг

Задача 22. – 2 т.

Верни отговори:

Б. Корпорации

Д. Районни съдилища

Задача 23. – 3 т.

Верни отговори:

1. Не

2. Да

3. Не

Задача 24. – 4 т.

Верни отговори:

- А) 2 и 4. („Някои хора не са добри“ – „Всички хора са добри“).
- Б) 4 и 3. („Всички хора са добри“ – „Някои хора са добри“)

Задача 25. – 4 т

Верни отговори:

- А. Кант – практически разум
- Б. Вебер – секуларизация
- В. Гадамер – традиция
- Г. Декарт – съмнение

Задача 26. – 4 т.

Верни отговори:

Естетика – изкуство; субстанция – акциденция, личност – достойнство, свобода – избор
Редът на посочване на двойките понятия и последователността на понятията в двойките
нямат значение.

Задача 27. – 6 т.

Верни отговори

- Б. Космологическа, Г. Психологическа, Е. Теологическа.
- Редът на посочване на отговорит е без значение.

Задача 28. – 4 т.

Верен отговор:

- А. Основният проблем е (концепцията за / принципите на) справедливостта.
- Б. Ситуацията е хипотетична (не се е състояла действително в миналото).

Задача 29. – 4 т.

Верен отговор:

- А. Критерий за справедливост е равенството (равнопоставеността).
- Б. Принципите на справедливостта са резултат на честно споразумение или сделка.

Задача 30. – 6 т.

Верен отговор:

Булото на незнанието е ситуацията, при която никой не знае своите: 1. обществено положение; 2. класова позиция; 3. социален статут; 4. дела си в разпределението на естествените предимства и способности (интелигентност, сила т.н); 5. представите за добро; 6. особените си психологични тенденции. (Възможни са различни отговори със сходен смисъл)

Задача 31. – 6 т.

Верни отговори:

- А. Теорията за обществения договор.
- Б. Т. Хобс, Ж.Ж. Русо, Дж. Лок.
- В. Произхода на държавата (народния суверенитет, справедливостта, произхода и легитимността на властта), възможни са и други отговори.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ФИЛОСОФСКО ЕСЕ (35 точки)

1. Ниво на разпознаване на философската проблематика (философските проблеми), заложена/и във фрагмента – до 5 точки;
2. Ниво на философска осмисленост и интерпретация на проблемите – до 10 точки;
3. Ниво на употреба и владееене на логическия и понятиен инструментариум при формулиране на позиция и излагане на аргументация в нейна подкрепа – до 10 точки;
4. Степен на самостоятелност при тълкуването на проблема във фрагмента – до 7 точки;
5. Ниво на езикова и стилистична култура – до 3 точки

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА КАЗУС (35 точки) – допустима разлика общо 8 т.

1. Описване и използване при анализа дадената/наличната информация за фактите и обстоятелствата в конкретната ситуация – 2 т.
2. Описание на участниците в казуса и анализиране на техните възгледи, ценности, интереси и отношения – 2 т.
3. Точност на формулиране на проблем/въпрос/конфликт/дилема в казуса – 3 т.
4. Ниво на разпознаване на психологически, етически, естетически, философски или научни възгледи/теории, които обясняват позициите на участниците или конфликта между тях – 8 т.
5. Формулиране на минимум две алтернативни позиции и решения – 6 т.
6. Степен на преценяване на предимствата и недостатъците, включително последиците на алтернативните решения – 4 т.
7. Избор на най-подходящото решение и обосновка на избора си/формулиране и обосноваване на лична позиция – 6 т.
8. Ниво на коректно и прецизно използване философска терминология – 2 т.
9. Ниво на спазване книжовната норма на българския език и подходящ аналитичен стил на изложението – 2 т. листична култура – до 3 точки